

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти **Маріупольський державний університет**
Освітня програма **159 Соціологія**
Рівень вищої освіти **Бакалавр**
Спеціальність **054 Соціологія**

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Маріупольський державний університет
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	159
Назва ОП	Соціологія
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	054 Соціологія
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Вид освітньої програми	Освітньо-професійна

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Комих Наталія Григорівна, Гресь Катерина Володимирівна, Нечитайло Ірина Сергіївна (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	10.03.2020 р. - 12.03.2020 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	http://mdu.in.ua/index/akreditacija/0-297
Програма візиту експертної групи	http://mdu.in.ua/index/akreditacija/0-297

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Зміст та процес реалізації освітньої програми «Соціологія» у Маріупольському державному університеті складає загальне позитивне враження. Програму було відкрито цілеспрямовано і обґрунтовано, з огляду на об'єктивні чинники, пов'язані з потребами ринку праці, міста, регіону. Керівництво ЗВО виявляє зацікавленість у розвитку ОП і бачить підготовку соціологів у МДУ одним з важливих завдань реалізації стратегії навчального закладу, яка буде оновлена у 2020 р. Не менш зацікавленість і бажання розвивати ОП виявляє її гарант. У ЗВО створені всі необхідні умови для якісної реалізації і подальшого розвитку ОП. За більшістю критеріїв ОП відповідає рівню В. Утім, були виявлені недоліки, які не можуть бути усунені найближчим часом (за кр. б). Кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації ОП, не забезпечує повною мірою досягнення цілей ОП та ПРН. Практики та експерти не долучаються до ОК, роботодавці не залучаються до організації ОП. Часткова відповідність людських ресурсів негативно позначається на якості реалізації ОП в цілому: - застарілим є перелік соціологічних наукових і навчально-методичних видань; - обмеженим є перелік навчально-методичних видань викладачів з групи забезпечення ОП, які викладають соціологічні дисципліни; - викладачі (окрім гаранта ОП) не беруть участі у зовнішніх соціологічних наукових заходах; - здобувачі не долучаються до соціологічних олімпіад і конкурсів, не беруть участь у відповідних зовнішніх конференціях; - професійна (соціологічна) ідентичність здобувачів є вкрай невиразною.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

Робота, проведена ЕГ, виявила низку фактів на підтвердження того, що ОП «Соціологія» у МДУ має сприятливі умови для розвитку і нарощування потенціалу: ЗВО веде ефективну міжнародну діяльність, яка за своїм змістом є перспективною для здобувачів і викладачів ОП та соціологічних напрямків у цілому; створені необхідні умови для розвитку і мотивації НПП, проходження стажувань і практик, в тому числі закордонних; факультет і кафедра мають міцні і плідні стосунки з роботодавцями, які відкриті для широкого спектру взаємодій. ОП в цілому відповідає стратегії розвитку та статуту ЗВО. Впроваджені регулярні опитування здобувачів, присвячені аналізу якості вищої освіти у МДУ, якості забезпечення освітніх компонентів, якості позанавчальної діяльності студентів і доступності до важливої інформації з організації освітнього процесу. Переваги ОП: - практична складова підкріплена широким спектром ОК; - вивчення другої іноземної мови, що зумовлено специфікою регіону; - механізм реалізації безперервної практики здобувачів; - ефективність університетської платформи MOODLE; - загальноуніверситетська «Декада науки»; Всеукраїнська науково-практична конференція «Міжкультурна комунікація і глокалізаційні процеси у соціальному вимірі», яка має виразне соціологічне «обличчя»; - наявність комісії з питань академічної доброчесності, етики та вирішення конфліктних ситуацій, до складу яких входять і здобувачі; - діяльність Центру гендерних досліджень, «Юридичної клініки», штатного психолога; - результативна грантова робота допоміжних підрозділів.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

Документ ОП «Соціологія» потребує якісного опрацювання, приведення у відповідність до стандартів і ЗВО. З урахуванням специфіки ЗВО, міста та регіону, унікальності ОП пропонуємо спрямувати на розвиток міжкультурної комунікації та соціології міжнародних відносин. На етапі оновлення ОП залучати здобувачів, роботодавців, експертів. Уточнити форми проміжного та поточного контролю і зміст державної атестації здобувачів. Викласти проект оновленої ОП на сайті для громадського обговорення. Залучити фахових соціологів до розробки інструментарію та побудови вибірки загальноуніверситетських опитувань задля забезпечення репрезентативності. Запровадити методику збору даних, які дозволяють отримати інформацію стосовно конкретної ОП (фокус-групи із стейкхолдерами). Зробити акцент на формування соціологічної ідентичності здобувачів шляхом: 1) включення до наукового гуртка соціологічної проблематики; 2) долучення до участі у Всеукраїнській олімпіаді з соціології, Всеукраїнському конкурсі наукових робіт з соціології, у зовнішніх наукових конференціях, до святкування «Дня соціолога».

НПП, які забезпечують викладання соціологічних дисциплін, спланувати заходи з підвищення соціологічної компетентності (участь у соціологічних конференціях, публікації у соціологічних виданнях та ін.). Залучати практиків до забезпечення ОК за ОП. Оновити науково-методичну базу з соціології і кафедральні навчально-методичні розробки з соціологічних дисциплін. Розширити спектр використовуваного програмного забезпечення для обробки та аналізу соціологічних даних.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

ОП «Соціологія» в цілому відповідає місії та стратегії МДУ, які представлені в ключових документах: «Стратегія розвитку МДУ» http://mdu.in.ua/index/msu_2012/0-77 та Статут МДУ (http://mdu.in.ua/index/ustanovchi_dokumenty/0-153). Стратегія та місія МДУ визначається як забезпечення впровадження кращого передового досвіду іноземних і вітчизняних навчальних закладів, забезпечення європейської якості освіти. Стратегія МДУ розроблена до 2020 року. Керівництво ЗВО зазначило, що новий проект стратегії буде прийнятий в найближчий термін. За результатами фокус-груп із керівництвом з'ясовано, що університет має діючі програми міжнародного співробітництва <http://mdu.in.ua/index/ugody/0-13> та грантові проекти: Еразмус+ «Переосмислення регіональних досліджень: Балто-Чорноморський зв'язок», TEMPUS, проекту Єврокомісії з мовної політики LLT-KA2-Languages та інші (http://mdu.in.ua/index/proekti_programi_ta_zakhodi/0-16). Керівництво ЗВО наголосило на стратегічному значенні фахівців-соціологів для регіону. Зазначило, що кафедра філософії та соціології та здобувачі брали участь у соціальних проєктах «Поліція - обличчя Донеччини», «Квава з поліцейським», «Гендерний паспорт Маріуполя», «Стратегія розвитку Маріуполя». Зустрічі з керівництвом ЗВО і роботодавцями підтвердили, що ОП має об'єктивні підстави для позиціонування себе як унікальної: актуальна затребуваність фахівців-соціологів в регіоні зумовлена його багатонаціональною специфікою, «прикордонним» положенням, і необхідністю вимірювання громадської думки і громадсько-патріотичних настроїв.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Цілі ОП та програмні результати навчання частково враховують потреби стейкгольдерів. Фокус-групи показали, що на етапі підготовки ОП гарант проводив усні бесіди з керівництвом Маріупольського металургійного комбінату, Головного управління статистики в Донецькій області (з 2020 р. перенесено у м. Бахмут). Утім події 2014-2015 рр. унеможливили подальше співпрацю. Однак їх рекомендації були враховані при складанні ОПП, затвердженої 2016 році. У 2018 році ОПП була переглянута та перетверджена. Зі слів гаранта, були враховані усні рекомендації підприємств, де вже проходили чи проходили практику студенти-соціологи. Гарантом надана інформація щодо заходів, які проводять на факультеті із залученням стейкгольдерів: ГО «Маріупольська Спілка Молоді», Інформаційний центр ЄС та ін. На факультеті відбулася I Всеукраїнська науково-практична конференція «Міжкультурна комунікація і глокалізаційні процеси у соціологічному вимірі». Ані результати опитувань стейкгольдерів, ані інші документи на підтвердження врахування позицій роботодавців і здобувачів у формуванні ПРН за ОП надані не були. Залучення студентів в цьому напрямку відбувається переважно через інститут кураторства. За результатами фокус-груп з'ясовано, що куратори проводять групові та індивідуальні бесіди зі своїми групами (як планові, так і ініційовані здобувачами), присвячені обговоренню змісту ОП, переваг і недоліків її реалізації.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Цілі ОП та ПРН в цілому визначаються з урахуванням ринку праці, галузевого і регіонального контексту. Однак аспект урахування тенденцій розвитку спеціальності при визначенні ПРН потребує вдосконалення. Під час проведення фокус-груп, керівництво, гарант, роботодавці підтвердили потребу в фахівцях з соціології на ринку праці регіону. Зазначили, що ПРН дозволять випускникам бути конкурентоспроможними. За результатами фокус-груп з'ясовано, що в процесі розробки ОП був застосований досвід ХНУ ім. В. Н. Каразіна (м. Харків), Класичного приватного університету (м. Запоріжжя), Національного технічного університету «ХПІ» (м. Харків), Львівського національного університету ім. І. Я Франка (м. Львів). Гарант зазначив, що ОК та ПРН обговорювалися з професором Яцеком Курчевським із Варшавського університету. Результатом обговорення розвитку соціологічної освіти у МДУ стало підписання договору в 2015 році про тристоронню співпрацю між Дрогобицьким державним університетом ім. Івана Франка, Варшавським університетом та МДУ <http://mdu.in.ua/index/ugody/0-13>, https://mariupol.tv/news/education/mariupol/7026/mariupolskij_gosudarstvennyj_i_varshavskij_universitetu_podpisali_soglashenie_o_sotrudnichestve_video.html. Гарант підтвердив, що в 2018 році на кафедрі філософії та соціології проходила стажування докторантка Манчестерського університету (Англія) Анна Балаж, яка прочитала лекцію для студентів та викладачів http://mdu.in.ua/news/doktorantka_manchesterskogo_universitetu_prochitala_lekciju_studentam_mdu/2018-04-25-2439

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

ОП в цілому дозволяє досягти результатів навчання, які відповідають вимогам Національної рамки кваліфікації. Однак є певні описові некоректні моменти в змісті ПРН, які потребують конкретизації у подальшому перегляді ОПП. Інтегральна компетенція ОПП вписана з Національної рамки кваліфікації не адаптована до конкретних цілей ОП та виглядає надто загальною. П.7. Національної рамки кваліфікації: «Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов». Слід зауважити: • ПРН у ОП сформульовані некоректно - радше як компетентність («здатність оцінювати» тощо), а не як результат навчання («застосовувати», «давати визначення», «продемонструвати» тощо). • Програмні результати навчання не відображені у робочих програмах з навчальних дисциплін, тому є недоступними для студентів. Силабуси за дисциплінами відсутні.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Освітня програма в цілому відповідає стратегії розвитку та статуту ЗВО. Маріупольський державний університет має потужну навчальну, інформаційну, матеріально-технічну базу для розвитку європейської якості освіти, впровадження студентоцентричної парадигми в освіті. ОП має потужний потенціал та можливості впровадження підготовки соціологів на базі ЗВО. Перевагою ОП є практична складова, яка підкріплена широким спектром освітніх компонентів, які спрямовані на забезпечення якісних програмних результатів. Практична складова реалізується на трьох практиках, які проходять студенти згідно з навчальним планом за ОП. Мета ОП узгоджується з інтегральною компетенцією і реалізується в програмних результатах навчання. На ОП запроваджена позитивна практика вивчення другої іноземної мови (італійської або польської), що зумовлено специфікою регіону - його етнічним складом, чисельними міжнародними сполученнями і контактами. В ході фокус-груп та огляду МТБ було з'ясовано, що на факультеті діють навчально-просвітницькі центри: Центр гендерних досліджень і освіти ПРООН, Інформаційний центр ЄС, Центр Балто-Чорноморських регіональних студій, які є елементом запровадження європейської якості освіти. Студенти активно беруть участь у проєкті «Школа лідерства».

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Стратегія розвитку МДУ сформована до 2020 року, отже ОП потребує перегляду та адаптації до нової стратегії, проєкт якої наразі у стані розробки. Потребують доопрацювання та узгодження із стейкгольдерами такі ключові компоненти програми: - цілі ОП (вони не досить чітко сформовані в напрямку розвитку ОП); - формулювання ПРН (в переліку ПРН слабо представлені РН, спрямовані на урахування сучасних тенденцій трансформації суспільного та освітнього просторів, інноваційних інструментів соціологічних досліджень); - у науковій діяльності викладачів недостатньо представлений соціологічний компонент, який враховував би сучасні тенденції розвитку соціологічної науки та спеціальності; - унікальність ОП не може обмежуватися тільки практичною спрямованістю. Вона є невідчужливою і потребує змістовної адаптації до потреб регіону та МДУ; викладачі та студенти не обізнані щодо унікальності ОП. Поради та рекомендації: - спрямувати унікальність ОП та її цілі на розвиток міжкультурної соціальної комунікації в регіоні та соціології міжнародних відносин; - активніше долучити до перегляду ОПП студентів, роботодавців шляхом впровадження в практику проведення з ними фокус-груп (із залученням спеціалістів, які знаються на відповідних методах збору і аналізу даних і можуть за результатами надати повноцінний звіт з рекомендаційною частиною). - програмні результати навчання відображати в робочих програмах навчальних дисциплін або запровадити силабуси.

Рівень відповідності Критерію 1.

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

Загалом ОП відповідає вимогам до критерію 1. Інформація викладена коротко і в наявності. ОП має недоліки за підкритеріями 1.2., 1.3., 1.7. та потребує перегляду й уточнення.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Наявний обсяг ОП «Соціологія» та її компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) 240/60 відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти, що повною мірою підтверджується структурою та змістом навчального плану. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 054 – Соціологія під час утворення ОП і складання змісту самоаналізу перебував у стані розробки.

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

ОПП «Соціологія» має чітку структуру. Керівництво, гарант ОП і члени проектної групи підтвердили, що наявна структура відповідає внутрішнім документам про розробку ОП «Методичні рекомендації з розробки профілю освітніх програм» і «Методичні рекомендації з розробки освітніх програм у МДУ» (<http://mdu.in.ua/search?q=%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96+%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%134>). Вони зазначили, що у зв'язку з оновленням стратегії МДУ більшість ОП, в тому числі й ОП «Соціологія», будуть вдосконалюватися. Для цього вже розроблено новий проєкт «Положення про розробку, моніторинг, перегляд, удосконалення та закриття освітніх програм в Маріупольському державному університеті» (http://mdu.in.ua/publ/polozhennja_pro_rozrobku_monitoring_peregljad_udoskonalennja_ta_zakrittja_osvitnih_program_v_mariupolskomu_derzhavnomu_universiteti/1-1-0-134). Відповідно до змісту цього проєкту, коригування структури і змісту ОП буде здійснюватися шляхом наближення до стандартів, запропонованих Національним агентством. Змістовно програма є цікавою і практично орієнтованою, такою що містить важливі та добре підібрані ОК. Навчальний план демонструє, що розподілення освітніх компонентів за навчальними семестрами є логічним. Утім, слід зазначити, що у змісті самої ОПП «Соціологія» граф, який відображає структурно-логічну схему, представлений технічно некоректно. Аналіз ОК показує, що їх склад та послідовність дають можливість досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеній для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Зміст освітньої програми повністю відповідає предметній області спеціальності 045 – Соціологія. ОП спрямована на підготовку бакалаврів з соціології, здатних займатися різними видами діяльності, що вимагають аналітичної роботи із соціальною інформацією, ефективної комунікації, управління соціальними відносинами та процесами, з акцентом на розробку та проведення соціологічних досліджень. Свідчення у відповідному пункті самооцінювання викладені достатньо детально, коректно та по суті та відповідають дійсності. ОП не є міждисциплінарною.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

ОП має досить продуману і цікаву вибірку частину. Перелік вибірових ОК за ОП повністю відповідає спеціальності 054 – Соціологія. На зустрічах з керівництвом, НПП, студентами і представниками студентського самоврядування було з'ясовано, що у ЗВО діє налагоджений механізм забезпечення і реалізації вибіркової складової ОП, який регулюється Положенням про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті (http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennja/polozhennja_pro_organizaciju_osvitnogo_procusu.pdf), Положенням про вибірку дисциплін у Маріупольському державному університеті (http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennja/polozhennja_pro_vibirkovi_disciplini_u_mariupolsko.pdf). Учасники зазначених фокус-груп навели приклади на підтвердження того, що цей механізм включає наступне: право вибору навчальних дисциплін, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти; вивчення дисциплін за вибором для здобувачів першого рівня вищої освіти розпочинається з III семестру; процедури з перегляду і оновлення змісту і переліку вибірових дисциплін відбувається щорічно; є Каталог елективних дисциплін кафедри, оприлюднений на офіційному сайті ЗВО; здобувачі за допомогою кураторів (до 20.02 поточного року в електронній формі (на сайті МДУ), до 1.03 – письмово) визначають свій вибір. Здобувачі навели приклад, коли вся група обрала певну навчальну дисципліну, натомість як один зі студентів - іншу. Утім, керівництво факультету і ЗВО знайшли компромісний шлях дотримання права студента на індивідуальну траєкторію навчання.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Організація та проведення окремих видів практик регламентується оновленим «Положенням про проведення практик здобувачів вищої освіти МДУ», введеним в дію наказом МДУ від 05.04.2019 № 138 (http://mdu.in.ua/Dokumenty/obgovorennja/2019/polozhennja_pro_provedennja_praktik.pdf). Детальне знайомство з програмами, звітами і щоденниками практик, зустрічі зі здобувачами та роботодавцями (які є керівниками практик від підприємств), а також бесіда з керівниками практики від ЗВО показали, що практична підготовка здобувачів є вагомим складовою ОП та передбачає проходження навчальної (навчально-ознайомчої) та виробничих (соціологічної та комплексної) практик. Проходження практик передбачає участь у соціологічних дослідженнях. Здобувачі і керівники практик підтвердили і продемонстрували на прикладах, як саме під час практики, по-перше, закріплюються певні теоретичні знання з соціології та, по-друге, набуваються навички проведення соціологічних досліджень. Було з'ясовано, що під час проходження практик у здобувачів формуються soft skills: комунікативні здібності, лідерські якості, навички тайм-менеджменту, здібності командної роботи, коректного поводження у конфліктних ситуаціях, лояльного ставлення до «іншого». Досить корисним з цього приводу слід вважати соціальний проєкт «Кава з поліцейським», який наразі реалізується за участю «здобувачів-соціологів» в межах їх виробничої практики. Кафедра планує введення виробничої практики і на 4-му році навчання. Наразі ведеться розробка програми такої практики і планується її затвердження.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Результати зустрічей зі здобувачами вищої освіти, викладачами і роботодавцями (які, в той же час, є керівниками практик від підприємств) підтвердили, що в ході реалізації освітнього процесу за ОП справді використовуються такі форми роботи, які сприяють набуттю здобувачами soft skills. А саме йдеться про наступні: робота у групах і виконання групових проєктів (з подальшим наданням результатам такої роботи вигляду доповіді з медіапрезентаціями та її груповим захистом). Здобувачі вищої освіти підтвердили, що зазначені види робіт практикуються не тільки в ході вивчення дисциплін, перелік яких надано у самоаналізі («Соціальна психологія», «Соціологія масової комунікації» та ін.). Окрім того, під час зустрічей було з'ясовано, що навички критичного мислення і ораторської майстерності, комунікації здібності і навички формуються певними навчальними дисциплінами з циклу вибірових: «Логіка», «Риторика», «Психологія спілкування та корекція особистості», «Медіакритика та медіаосвіта» та ін. Мовні компетентності формуються завдяки вивченню другої іноземної мови. В цілому ж склалося враження, що найважливішу роль у формуванні soft skills здобувачів відіграють практики. На цьому наголосили як самі здобувачі, такі і представники баз практик і керівники практик від ЗВО (див. попередній пункт).

7. Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Стандарт на момент утворення ОП і складання самооцінювання був відсутній. Утім зміст програми відповідає ОК бакалавра з соціології. Склад, структура, зміст, логічна послідовність освітніх компонентів, зокрема тих, що стосуються професійної підготовки орієнтовані на програмні результати навчання, які відповідають першому (бакалаврському рівню освіти) та сьомому рівню за національною рамкою кваліфікацій. Тобто зміст ОП є таким, що забезпечує здатність особи вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі соціології або у процесі навчання за відповідною ОП, застосувати соціологічні теорії та методи у ситуації комплексності та невизначеності умов.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Аналіз навчального плану і навчальних програм дозволили впевнитися, що обсяг навантаження для окремої ОК складається з аудиторних годин (лекцій, семінарських (практичних) занять, консультацій), самостійної роботи, підготовки та проходження контрольних заходів, на які розподіляються кредити, встановлені для навчальних дисциплін. Кількість аудиторних годин на один кредит ЄКТС для денної форми навчання для здобувачів першого рівня вищої освіти не перевищує 16 годин. Час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується робочим навчальним планом і становить не менше 1/2 та не більше 2/3 від загального обсягу навчального часу студента для вивчення конкретної дисципліни. Результати фокус-груп зі здобувачами і викладачами підтвердили, що самостійній роботі приділяється достатньо уваги. Здобувачі навели конкретні приклади завдань в межах самостійної роботи (опрацювання інформаційних джерел, медіа-ресурсів та ін.). Викладачі структурують свій робочий час таким чином, щоб мати можливість модерувати і контролювати результати самостійної роботи студентів. Досить дієвою із забезпечення самостійної роботи студентів є університетська платформа MOODLE. Як здобувачі, так і викладачі, у свої розповідях про механізм реалізації самостійної роботи часто посилалися на базу саме цієї платформи. Результати фокус-груп підтвердили, що самостійна робота студентів, які навчаються за ОП є гармонійною частиною структурно-логічної схеми підготовки фахівців, відображеної в освітній програмі та робочому навчальному плані.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Дуальна форма освіти на освітній програмі не впроваджена, як і в університеті в цілому. Утім результати фокус-груп з керівництвом ЗВО і роботодавцями, а також бесіди з гарантом ОП дозволяють зробити висновок, про наявність сприятливих перспектив для розвитку такої форми як у ЗВО в цілому, так і на ОП, що акредитується. Зокрема роботодавці виказали зацікавленість, бажання і готовність сприяти розвитку дуального навчання, оскільки мають нагальну потребу у спеціалістах-соціологах і відповідні відкриті вакансії, які не покриваються актуальною пропозицією на ринку праці. Керівництво МДУ у свою чергу знає про таку ситуацію, тому розробка програм дуального навчання входить до стратегічного плану розвитку ЗВО.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

1. Обсяг ОП та окремих ОК (у кредитах ЄКТС) відповідає вимогам законодавства; 2. Зміст ОП має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, становлять логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дають можливість досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання. 3. Зміст ОП відповідає предметній області спеціальності 054 – Соціологія. 4. Структура ОП передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами певних навчальних дисциплін. Зміст вибіркових ОК, механізми та практичне втілення індивідуалізації вибору являють собою позитивну практику. 5. Сильною стороною ОП є зміст та налагоджений механізм реалізації навчальної і виробничих практик. Перспектива продовження практики на четвертому році навчання посилить результати навчання. 6. Освітня програма в цілому передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills). Особливо на це «напрацьовують» навчальна та виробнича практики. 7. Склад, структура, зміст, логічна послідовність освітніх компонент ОП, зокрема тих, що стосуються професійної підготовки, орієнтовані на ПРН, які відповідають першому (бакалаврському рівню освіти); сьомому рівню за національною рамкою кваліфікацій. 8. Позитивна налаштованість внутрішніх (гаранта ОП і керівництва ЗВО) та зовнішніх (роботодавців) стейкхолдерів, а також зроблені кроки відповідному напрямку свідчать про сприятливі перспективи підготовки здобувачів вищої освіти (за ОП, що акредитується) за дуальною формою навчання.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

1. Є ряд недоліків у структурі документа ОП «Соціологія», через які втрачаються деякі важливі змістовні аспекти: 1) відсутній зміст погодження, 2) не прописаний профіль ОП; 3) не прописано передумови попередньої освіти для вступників; 4) цикл/рівень ОП; 5) не вказана офіційна Інтернет-адреса ОП; 6) мета ОП відсутня, натомість є цілі навчання, що, на нашу думку, не одне й те саме; 7) некоректно прописано орієнтацію ОП (не вказано, на кого вона розрахована на бак./маг?); 8) не прописаний фокус ОП, утім його досить конкретно розкрито в іншому розділі, який має назву «Опис предметної області»; 9) некоректно прописано придатність до працевлаштування: бажано вказувати не коди (як це зроблено в даній ОП), а повні назви економічної діяльності і професійні назви робіт за ДКП. Пересічному абітурієнтові, який виявить бажання ознайомитися зі змістом ОП, за кодами не буде зрозумілим, на яких посадах працюватимуть випускники; 10) не надано інформацію про академічну мобільність; 11) не надано інформацію про ресурсне забезпечення (кадрове, матеріально-технічне, інформаційне). 2. Не дивлячись на те, що формуванню soft skills приділяється достатньо уваги, для цього використовується досить обмежений спектр навчально-педагогічних методів. Рекомендуємо розширити спектр сучасних навчально-педагогічних технологій та інноваційних методів аудиторної та позааудиторної роботи зі студентами, які сприятимуть формуванню soft skills. Зокрема активніше використовувати проблемно-орієнтоване навчання, методи кейс-стаді й ігрові методики.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Загалом ОП відповідає вимогам до критерію 1. Інформація викладена коротко і в наявності. ОП має часткову неузгодженість за підкритеріями 2.2. і 2.8 (в аспекті практичної реалізації самостійної роботи студентів) та потребує перегляду й уточнення.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Правила прийому на навчання за ОП є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті ЗВО відповідно до встановлених термінів (<http://mdu.in.ua/index/vstup/0-67>).

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Правила прийому на навчання за ОП враховують особливості ОП. Є в наявності окреме Положення МДУ для вступу на ОП осіб, які здобули освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста (http://mdu.in.ua/index/ml_specialist/0-268).

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, є доступними для всіх учасників освітнього процесу і відображені в документах, зокрема: • «Положення про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті», затверджене наказом МДУ від 26.06.2015 №196 (http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_organizaciju_osvitnogo_procusu.pdf). • «Інструкція про порядок визначення академічної різниці та перерахування навчальних дисциплін у Маріупольському державному університеті», затверджена протоколом засідання Вченої ради МДУ від 27.06.2019 № 11, введена в дію наказом МДУ від 09.07.2019 №239 (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/instrukcija_pro_porjadok_viznachennja_akademichnoj.pdf). • «Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність у Маріупольському державному університеті», затверджене наказом МДУ № від 10.11.2016 №350 (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_porjadok_realizacii_prava_na_akad.pdf). Студенти володіють інформацією про зарахування кредитів, є успішні практики визнання результатів навчання.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Присутні елементи впровадження неформальної освіти за ОП. За результатами фокус-груп зі студентами та викладачами було з'ясовано, що результати неформальної освіти студентів враховуються в стипендіальний рейтинг. Однак Положення про рейтингову систему МДУ не містить таких складових.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Процедури вступу та визнання результатів навчання є чіткими та зрозумілими, правила прийому на ОП враховують особливості самої програми. Інформація оприлюднена на офіційному сайті ЗВО.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Відсутність розроблених положень стосовно неформальної освіти студентів, зокрема на ОП. В університеті створені потужні умови для впровадження академічної мобільності, однак студенти-соціологи не залучені до практик академічної мобільності. Рекомендовано: НПП кафедри сприяти залученню соціологів до програм академічної мобільності. Розробити Положення про визнання результатів неформальної освіти.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

Загалом ОП відповідає вимогам до критерію 3. Інформація всіх підкритеріїв достовірна та задокументована. Достовірність наданої інформації підтверджена при спілкуванні з фокус групами. Зазначені недоліки в напрямку розвитку неформальної освіти (підкритерій3.4) та долучення соціологів до програм академічної мобільності ЗВО.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

У змісті ОПП зазначені такі форми навчання, як «поєднання лекційних та семінарських (практичних) занять зі самостійної роботою студентів». Те ж саме зазначається і у самоаналізі. Лекції здебільшого проводяться у формі діалогу і дискусії. Результати фокус-груп зі здобувачами і НПП, які забезпечують ОП, дозволили уточнити цей перелік методами групової проектною і командної роботи. Не вдалося з'ясувати, чи використовуються будь-які інші (інноваційні) методи і технології навчання, наприклад, кейс-стаді, розбір проблемних ситуацій, ігрові методики. Викладачі і студенти навели приклади щодо реалізації творчого і студентоцентрованого підходу. Студенти мають можливість самостійно (під керівництвом викладача) формулювати теми курсових робіт, не обмежуючись стандартним переліком. Викладачі не обмежують їх творчі поривання, спонукають до пошуку інноваційних рішень. Студентоцентрованість корелює з методами індивідуалізації навчальних траєкторій студентів, знаходить вираз у індивідуальних планах, які складаються щорічно (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/porjadok_formuvannya_individualnogo_navchalnogo_pl.pdf). Студенти активно використовують платформу MOODLE. Ті з них, які мають певні проблеми або є батьками, мають можливість оформлення індивідуального графіку (http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_individualnij_grafik.pdf). В цілому форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у ОП цілей та ПРН, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Інформацію щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання за ОП детально викладено у документі ОПП «Соціологія», який є у відкритому доступі на сайті ЗВО (http://mdu.in.ua/Ucheb/OPPP/bak/sociologija_2018.pdf). Утім здобувачі вищої освіти, як і НПП не розуміються щодо унікальності ОП, з чого можна дійти висновку, що вони недостатньо повно розуміють її цілі. Порядок та критерії оцінювання за ОК конкретизовано у робочих програмах з навчальних дисциплін. Вони є легкодоступними для здобувачів на платформі MOODLE. Здобувачі і викладачі підтвердили, що на першому занятті студентам надається детальна інформація щодо організаційних питань і методів роботи протягом вивчення дисципліни. Графік навчального процесу оприлюднюється на сайті ЗВО на початку навчального року (http://mdu.in.ua/Ucheb/grafik/2019-2020_1istorychnyj_fakulitet.pdf). Графік сесії оприлюднюється за місяць до її початку. Система оцінювання здобувачів визначена спеціальними Положеннями ЗВО (http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_organizaciju_ospitnogo_procusu.pdf), (http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_organizaciju_kontrolju_ta_ocinjuvaju.pdf). Проведення державної атестації регулюється «Положенням про порядок створення та організаційної роботи Екзаменаційної комісії у МДУ» (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_ek_v_mdu.pdf), «Положенням про диплом з відзнакою Маріупольського державного університету» (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_pro_diplom_z_vidznakoju.pdf).

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

Бесіди зі здобувачами і викладачами показали, що елементи дослідницької діяльності включаються в процес опанування ОК через виконання завдань, які мають наукову та практичну спрямованість. До аналізу результатів соціологічних досліджень студенти долучаються під час виконання курсових робіт та індивідуальних проектів в межах навчальних дисциплін «Кількісні та якісні методи в соціологічних дослідженнях», «Методи збору соціологічної інформації» та ін. Під час виробничої практики вони долучаються до проведення соціологічних опитувань (наприклад – опитування мешканців міста щодо їх довіри до поліції в межах проекту «Кава з поліцейським»). Студенти четвертого року навчання беруть участь у проведенні внутрішньоуніверситетських досліджень і комп'ютерній обробці їх результатів. Вони залучені до діяльності такого нового підрозділу ЗВО як «Соціологічна лабораторія». Студентам пропонується долучитися до гуртку «Філософські студії». Він користується попитом у студентів, оскільки їх активність у гуртку є складовою рейтингу. Власне соціологічні проблеми в межах гуртку не розглядаються і студенти-соціологи практично не беруть участі в ньому. У 2019 р. кафедрою було проведено І Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Міжкультурна комунікація і глобалізаційні процеси у соціальному вимірі». Вона мала окрему соціологічну секцію, в якій взяли участь члени кафедри і студенти-соціологи. У ЗВО є «Декада студентської науки». Час виїзду ЕГ припав на початок цього заходу, що дозволило наочно впевнитися в його значній повповненості студентами

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі - викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Зустріч з НПП, які входять до групи забезпечення ОП показала, що вони регулярно оновлюють робочі програми за своїми навчальними дисциплінами (що регулюється «Положенням про комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни МДУ» (http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/polozhennja_knmznd_zmini_listopad_2018.pdf)). Робоча програма навчальної дисципліни переглядається та затверджується щорічно. Робочі програми нормативних дисциплін затверджуються на 3 роки, а щорічні оновлення оформлюються у вигляді додатків до них. Викладачі зазначили, що вони активно співпрацюють з бібліотекою МДУ, яка регулярно передає на озайомлення каталоги нової наукової і методичної літератури. Таким чином вони мають можливість «замовити» видання, які вважають актуальними. Знайомство з робочими програмами (зокрема, з циклу дисциплін професійної підготовки) свідчить про актуальність їх змісту. Утім це не стосується переліків рекомендованої літератури. Наприклад, переважна більшість базової літератури з «Методології соціальних досліджень» представлена джерелами, виданими до 2000 р., «наймолодше» джерело – 2009 р. На фокус-групі викладачі підтвердили, що з метою оновлення їх професійних знань, проводяться розширені засідання кафедри і методичні семінари. В цілому зустріч з викладачами показала, що вони слабо зацікавлені в самовдосконаленні саме у соціологічній галузі. Очевидно, що всі вони є професіоналами і активно розвиваються, але не в соціологічному напрямку (про що свідчать їх наукові публікації, а також зміст стажувань).

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

МДУ має досить розвинену інтернаціональну діяльність, реально діючі міжнародні проекти і програми. До складу НПП університету входять видатні науковці і викладачі з різних країн світу, які за програмами «гостьових професорів» проводять навчальні заняття для студентів університету. На фокус-групі зі здобувачами студенти, які навчаються за ОП підтвердили, що вони відвідували такі заняття. Утім, як було з'ясовано під час бесіди з гарантом ОП, останні мали орієнтацію на широку аудиторію і були дещо віддалені від власне соціологічної проблематики. Зустріч з керівним складом МДУ, зокрема, бесіда с профільним проректором підтвердила наявність у ЗВО власної моделі міжнародної діяльності, а також широкої географії міжнародних зв'язків. Слід констатувати, що студенти університету активно залучаються до реалізації діючих в університеті програм міжнародного співтовариства і обміну. Утім, студенти-соціологи до цих програм поки що не залучені. Можливо це пов'язано з їх відносно невеликою чисельністю. Проте в цілому ЗВО відкриває вражаючі і реалістичні перспективи залучення до навчання і наукової діяльності з інтернаціональними програмами.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

1. Викладання та навчання в університеті, як і за ОП, що акредитується, є студентоцентричним, орієнтованим на розвиток творчих здібностей здобувачів та враховує їхні індивідуальні інтереси. Викладачі відкриті для спілкування зі студентами, для індивідуальної, консультативної, наукової роботи з ними. 2. Лекційні та інші заняття здебільшого проводяться у форматі діалогу і дискусій, що сприяє розвитку критичного мислення студентів, комунікативних навичок, вміння відстоювати власну думку та ін. 3. Дієвість механізму забезпечення навчання студентів за індивідуальним графіком, що підкріплюється компетентністю викладацького складу. 4. Ефективність університетської платформи MOODLE, яка активно використовується здобувачами. 5. Позитивною практикою залучення студентів до науки і наукових досліджень є загальноуніверситетська «Декада науки» і започаткована в її межах Всеукраїнська науково-практична конференція «Міжкультурна комунікація і глобалізаційні процеси у соціальному вимірі», яка має виразне соціологічне «обличчя» і передбачає участь студентів-соціологів, в тому числі і публікаційну. 7. Сильною стороною є потужна і розвинена інтернаціональна та міжнародна діяльність МДУ, реально діючі міжнародні проекти і програми. До складу НПП університету входять видатні науковці з різних країн світу, які за програмами «гостьових професорів» проводять навчальні заняття для студентів МДУ. Для здобувачів вищої освіти, що навчаються за ОП «Соціологія», ЗВО відкриває широкі і реалістичні перспективи залучення до інтернаціональних програм

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

1. Активізувати використання інноваційних методів і технологій навчання (кейс-стаді, ігрові методики тощо). 2. Викласти ОК у відкритий доступ на сторінці факультету або кафедри. 3. Розгорнути тематику гуртку «Філософські студії» у бік соціологічної проблематики (створити окрему соціологічну секцію). 4. Долучати студентів, які навчаються за ОП, до Всеукраїнської студентської олімпіади з соціології, Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з соціології, до участі у зовнішніх студентських наукових конференціях. 5. Бажано долучати студентів старших курсів не тільки до проведення опитувань, але й до розробки інструментарію та інших видів робіт, пов'язаних зі специфікою професійної діяльності соціолога. 6. Більш уважно ставитися до оновлення переліків рекомендованої літератури, розглянути можливість внесення до таких переліків електронних видань і ресурсів (каталогів бібліотек, сайтів відомих соціологічних служб та організацій, що спеціалізуються на проведенні соціологічних досліджень тощо). 7. Викладачі слабо удосконалюються власне у соціологічній галузі. Рекомендується НПП, які забезпечують викладання власне соціологічних навчальних дисциплін спланувати заходи щодо підвищення власної соціологічної компетентності (участь у соціологічних конференціях, публікації у соціологічних періодичних виданнях та ін.). 8. Більш активно залучати студентів-соціологів до міжнародних програм і проектів, які реалізує ЗВО.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

В цілому ОП відповідає вимогам до критерію 4. Інформація у відомостях самооцінювання за всіма підкритеріями є достовірною та такою, що має документальне підтвердження. Достовірність наданої інформації також підтверджена при спілкуванні з учасниками фокус-груп. Наявні сильні сторони і позитивні практики. Виявлені і зазначені недоліки є такими, що наразі не впливають суттєво на якість освітнього процесу, утім їх подальше ігнорування може привести до значного поліпшення якості, отже їх усунення слід розглядати як необхідну запобіжну міру.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюють заздалегідь.

Опис форм контрольних заходів є у робочих програмах навчальних дисциплін, а також у «Положенні про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ» (http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennja/polozhennja_pro_organizaciju_kontrolyu_ta_ocinjiva.pdf). Положення є у вільному доступі на сайті університету, робочі програми доступні всім учасникам освітнього процесу за даною ОП у системі MOODLE. Ознайомлення з документами підтвердило валідність форм контрольних заходів. Під час фокусованих інтерв'ю здобувачі та викладачі підтвердили зрозумілість та чіткість описаних форм контролю, а також своєчасне інформування учасників освітнього процесу щодо форм контрольних заходів та критеріїв оцінювання.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Стандарт вищої освіти на момент затвердження ОП і складання самоаналізу був відсутній. Іспит з соціології управління лише частково відповідає цілям ОП та студентство сприяє досягненню програмних результатів за даною ОП (висновок сформований із ознайомлення з документом освітньої програми за даною спеціальністю). Утім, бесіда з гарантом ОП дозволила встановити, що іспит саме з соціології управління не є випадковим. Такий вибір орієнтований на перспективу відкриття магістерської ОП зі спеціальності 054 – Соціологія, унікальність якої буде пов'язаною саме з соціальним управлінням.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Правила проведення контрольних заходів описані в робочих програмах навчальних дисциплін, що викладаються у межах даної спеціальності. Робочі програми доступні в системі MOODLE всім учасникам освітнього процесу. З розмови зі здобувачами зрозуміло, що студентство інформують вчасно та у повній мірі щодо правил проведення контрольних заходів, ніяких питань щодо зрозумілості та чіткості правил не виникає. Об'єктивність екзаменаторів забезпечується долученням роботодавців до роботи в екзаменаційних комісіях задля забезпечення якості процесу оцінювання та максимальної неупередженості членів комісії (інформацію отримано під час фокус-групи з керівництвом закладу і гарантом ОП). Щодо процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, то на сайті університету розміщений «Проект процедури вирішення конфліктних ситуацій» (http://mdu.in.ua/publ/procedura_virishennja_konfliktnikh_situacij_na_fakultetakh/1-1-0-127), який чітко описує процес вирішення конфліктних ситуацій. Під час фокус-групового інтерв'ю здобувачі підтвердили обізнаність щодо можливості оскарження результатів контрольних заходів та щодо процедури вирішення конфліктних ситуацій.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

В університеті існує «Положення про академічну доброчесність в МДУ» (http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennja/polozhennja_pro_akademichnu_dobrochesnist_v_mdu.pdf), а також діє Комісія з питань академічної доброчесності. З розмови зі здобувачами вищої освіти та викладачами зрозуміло, що популяризація академічної доброчесності здійснюється за допомогою імплементації модулю щодо академічної доброчесності в курс «Основи наукових досліджень», а також просвітницької роботи кураторів академічних груп. Окрім цього, в університеті працює спеціальна система Unichack, яку викладачі застосовують для перевірки наукових робіт здобувачів на плагіат. Також у стані розробки знаходиться анкетування студентства стосовно академічної доброчесності. Під час проведення фокус-груп зі студентами та викладачами підтвердилася обізнаність останніх щодо інновацій та процедур стосовно академічної доброчесності.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Наявність Комісії з питань академічної доброчесності, до складу якої входять представники органів студентського самоврядування ЗВО, що сприяє ефективності та дієвості механізму забезпечення академічної доброчесності в освітньому процесі, а також вичерпний документальний супровід реалізації принципів академічної доброчесності в освітньому процесі.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Недостатньо чіткий опис форм державної атестації здобувачів та не повна відповідність процедур проведення державної атестації досягненню програмних результатів за даною спеціальністю. В документі ОПП «Соціологія» некоректно подані форми проміжного та поточного контролю. Бесіда зі здобувачами показала, що вони мають досить обмежені уявлення щодо змісту та різних видів академічної недоброчесності, тож варто посилити популяризацію та просвітницьку діяльність в цьому напрямку. Є пропозиція зробити державний іспит комплексним. Окрім цього, рекомендовано розмістити робочі програми навчальних дисциплін на сайті університету задля можливості вільного доступу усіх зацікавлених сторін (зокрема абітурієнтів), а також у подальшому забезпечити максимальну ефективність процедури оскарження результатів контрольних заходів.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень B

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

Загалом практика реалізації освітньої програми відповідає Критерію 5, є декілька несуттєвих недоліків, які можна усунути протягом найближчого часу

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Серед основного складу НПП, які забезпечують викладання за ОП, тільки гарант має науковий ступінь, що відповідає спеціальності 054 – Соціологія. Склад кафедри досить кваліфікований (переважна більшість має науковий ступінь), утім не з соціології. Плани та звіти підвищення кваліфікації НПП, зустріч з викладачами і бесіда з гарантом свідчать про те, що кафедра веде даний напрямку роботи системно і своєчасно. Утім, професійне вдосконалення викладачів кафедри, зокрема тих, що викладають професійно-орієнтовані навчальні дисципліни, відбувається тільки в межах їх фаху, а не в соціологічному напрямку. Вони не беруть участь в соціологічних конференціях (або секціях конференцій), не публікуються у соціологічних періодичних виданнях (або секціях періодичних видань). Зміст стажувань і підвищення кваліфікації є далеким від соціології. Зустріч з викладачами показала, що вони не відчують необхідності удосконалення у соціологічній галузі. Здобувач оцінюють кваліфікованість викладачів одноставно високо (за результатами фокус-групи). У бесіді з гарантом було з'ясовано, що наявну ситуацію з кадровим забезпеченням ОП він оцінює як таку, що потребує суттєвого коригування. На момент ліцензування ОП група забезпечення ОП була достатньо представлена соціологами. Утім складна геополітична ситуація у місті і регіоні справила негативний вплив. Зі слів гаранта, фахові соціологи, кандидати і доктори соціологічних наук у місті відсутні. Залучити їх з інших міст не видається можливим у зв'язку з нестабільною ситуацією в місті і регіоні.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

У ЗВО діє «Положення про проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад науково-педагогічних працівників, обрання за конкурсом та укладання з ними трудових договорів у Маріупольському державному університеті» (http://mdu.in.ua/Dokumenty/konkurs/polozhennja_pro_provedennja_konkursnogo_vidboru_npp.PDF). За результатами фоку-груп з курівництвом і викладачами можна зробити висновок, що всі процедури, прописані у Положенні є реально діючими. Викладачі добре знаються на умовах конкурсу і вважають ці умови справедливим і такими, що забезпечують необхідний рівень професіоналізму для успішної реалізації ОП.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

В цілому ЗВО досить активно співпрацює з роботодавцями. Щорічно проводиться низка заходів, спрямованих на взаємодію з ними. Зустріч з роботодавцями підтвердила той факт, що вони дійсно брали участь у всіх перелічених у відомостях про самоаналіз заходах. Утім навряд чи ці заходи слід вважати такими, що залучують роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу. Реальною практикою такого залучення є участь роботодавців у складі комісії з державної атестації здобувачів (що було підтверджено за результатами зустрічей з керівництвом ЗВО, викладачами, студентським самоврядуванням). Роботодавці залучаються як керівники баз виробничих практик студентів. В цьому напрямку взаємодія з роботодавцями є налагодженою на високому рівні. У ЗВО наразі ведеться робота з розробки інструментарію опитувань роботодавців для забезпечення більш плідного партнерства (з'ясовано за результатами зустрічей з керівництвом ЗВО, роботодавцями, а також представниками студентського самоврядування, які залучатимуться до організації таких опитувань). Не вдалося знайти достатніх доказів на підтвердження залучення роботодавців до моніторингу ОП. Утім гарант запевнив, що при оновленні ОП, яке заплановане на 2020 р. (як необхідний захід, що супроводжує розробку нової стратегії МДУ, що розпочнеться у 2020 році) роботодавці обов'язково залучатимуться до моніторингу і рецензування оновленої ОП. Зустріч з роботодавцями показала, що вони радо відкриті до такої співпраці, і навіть під час її проведення вони продукували свої пропозиції щодо оновлення ОП.

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

За результатами фокус-груп зі здобувачами, викладачами і бесіди з гарантом ОП було з'ясовано, що практики і експерти залучаються до освітнього процесу епізодично. Вони беруть участь у «круглих столах» та подібних факультетських і загальноуніверситетських заходах, утім не долучаються до реалізації ОП як такої, до забезпечення відповідних практично-орієнтованих компонент (як от, наприклад, «Організаційна робота соціологічної служби» «Громадянське суспільство», «Соціологія територіальних громад» та ін.). Зустріч з роботодавцями показала, що серед них є високого рівня фахівці, які могли б забезпечити якість викладання певних навчальних дисциплін або окремих модулів. Більш того, вони готові і відкриті до такого роду співпраці.

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

Результати зустрічей з керівництвом і викладачами показали, що ЗВО має договори про підвищення кваліфікації НПП з багатьма вітчизняними державними і приватними організаціями. ЗВО повною мірою (в тому числі й фінансово) сприяє закордонним стажуванням НПП. Стимулюється навчання викладачів МДУ в аспірантурі і докторантурі. Дані про підвищення кваліфікації викладачів кафедри філософії і соціології, в тому числі про закордонні стажування є правдивими. Викладачі підтвердили, що ЗВО у повній мірі сприяє їх професійному розвитку, задекларовані програми стажувань і підвищення кваліфікації є відкритими для всіх і реально діючими.

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

У ЗВО наявні документи, що утворюють достатній базис для розвитку педагогічної майстерності НПП: відповідні пункти прописані у Колективному договорі між адміністрацією та трудовим колективом МДУ на 2015-2020 роки від 23 березня 2015 р. (http://mdu.in.ua/Dokumenty/ustanovchi/kolektivnij_dogovir_mizh_administracieju_ta_trudov.pdf); «Положення про преміювання». За результатами зустрічей з керівним складом, адміністративним персоналом і викладачами було з'ясовано, що оновлена нещодавно система рейтингування є об'єктивною підставою для отримання премії, що дійсно стимулює до розвитку викладацької майстерності. Серед викладачів були такі, що за результатами рейтингування отримали премії. Нарікань на таку систему не надійшло. У ЗВО діє система взаємовідвідувань. Перегляд кафедрального Журналу взаємовідвідувань показав, що викладачі, які входять до складу групи забезпечення, систематично проводять і відвідують відкриті заняття. Більшість відгуків, зафіксованих у Журналі, містять як позитивні ремарки, так і критичну та рекомендаційну складові. Результати відкритих занять викладачів підсумовуються на засіданнях кафедри філософії та соціології. Під час зустрічі з НПП з'ясовано, що кафедра філософії та соціології щорічно проводить міжкафедральні методичні семінари з соціально-філософської та соціологічної проблематики. На підтвердження цього фату ЕГ були представлені протоколи засідань кафедри за останні 4 роки, які містили інформацію про семінари.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

Прозорість, об'єктивність, реальна дієвість, міцна інституціональна (документальна) ґрунтовність і легітимність процедур конкурсного добору викладачів, сприяння їх професійному розвитку через власні програми або у співпраці з іншими організаціями (в тому числі й закордонними), стимулювання і розвитку викладацької майстерності (зокрема, шляхом рейтингування і преміювання). Ефективна і результативна співпраця з роботодавцями в аспекті навчальної та виробничої практик здобувачів. Відкритість роботодавців до будь-яких інших форм і видів співпраці, в тому числі до моніторингу освітніх програм і до аудиторної роботи з викладання практично орієнтованих навчальних дисциплін (або окремих модулів).

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

1. Часткова відповідність кваліфікації викладачів, на яких покладене забезпечення професійно-орієнтованих (власне соціологічних) освітніх компонент. 2. Слабка мотивація (або відсутність зорієнтованості) зазначених викладачів у підвищенні кваліфікації і майстерності для належного викладання саме соціологічних дисциплін. 3. Незалучення практиків та експертів до освітнього процесу. Відповідно до зазначених недоліків пропонуємо наступне: ● ЗВО і гаранту (як завідувачу кафедри) слід більш приділяти увагу і формувати зацікавленість до самовдосконалення і підвищення кваліфікації саме у соціологічному напрямку. ● Викладачам кафедр, які забезпечують освітні компоненти з циклу професійної підготовки запланувати на наступний навчальний рік і реалізувати участь у соціологічних конференціях (соціологічних секціях конференцій), публікувати наукові роботи соціологічного змісту, приєднуватися до професійних організацій, що мають соціологічне спрямування (наприклад, Соціологічна асоціація України та/або Українська асоціація дослідників освіти); регулярно проводити самостійний моніторинг нових наукових і науково-методичних видань та оновлювати переліки рекомендованої літератури. 4. Рекомендується залучати практиків та експертів до забезпечення освітніх компонент за ОП (у даному випадку це є цілком можливим, оскільки серед наявних роботодавців є спроможні і зацікавлені в такій співпраці). 5. Рекомендується залучати роботодавців до організації освітнього процесу (моніторингу освітніх програм тощо).

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень Е

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

Практика реалізації освітньої програми загалом відповідає Критерію 6. За результатами аналізу додаткових доказів, зустрічей з внутрішніми і зовнішніми стейкхолдерами виявлена часткова відповідність за підкритеріями 6.3., 6.4 і особливо 6.1. Було з'ясовано, що часткова відповідність підкритерію 6.1. негативно позначається практично на всіх важливих аспектах реалізації ОП. В цілому ж наявна невідповідність і недоліки можуть бути усунуті в однорічний строк за умови невідкладних кроків НПП, що забезпечують ОП у бік самовдосконалення у соціологічній галузі, а також роботи гаранта із залучення практиків і експертів до навчального процесу починаючи з 2020-2021 навчального року.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

Огляд матеріально-технічної бази університету підтвердив переважну наявність ресурсів, необхідних для досягнення програмних результатів та цілей, визначених освітньою програмою (Соціологічна лабораторія, Центр гендерних досліджень, комп'ютерний клас із достатньою кількістю ПК та необхідним базовим програмним забезпеченням). Репертуар науково-методичної фахової літератури застарілий та представлений у бібліотеці в недостатньому обсязі, проте бібліотека цілком достатньо забезпечує доступ до англомовної літератури (зокрема завдяки діючому в стінах ЗВО проекту «Вікно в Америку»). З розмови із керівництвом стало відомо, що кафедра замовила необхідну кількість ліцензійного ПЗ для обробки та аналізу даних (SPSS Statistics) та найближчим часом імплементує роботу з цим ПЗ у навчальний процес. Умови проживання в гуртожитку хороші (можна навіть констатувати – вище середніх) та цілком задовольняють вимоги студентства, про що свідчать як безпосередній огляд відповідних приміщень, так і бесіда зі студенткою (яка навчається за ОП), що проживає у гуртожитку.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

Під час розмови зі студентами та викладачами підтверджено наявність безоплатного доступу до необхідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання за даною освітньою програмою.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Розмова з керівництвом та персоналом університету, а також огляд матеріально-технічної бази університету підтвердили наявність планових перевірок системи пожежної безпеки, інструкції щодо дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій доступні для загального огляду в інформаційних кутках в приміщеннях університету. Окрім того, заступник декана Історичного факультету регулярно проводить інструктаж для студентів гуртожитку щодо актуальних питань безпеки життєдіяльності. Є реально працюючий медичний пункт із базовим медичним обладнанням для первинного огляду, у штаті працює медсестра, яка перебувала на робочому місці під час огляду Еґ відповідного приміщення.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

Під час бесід студенти, викладачі та штатні працівники підтвердили наявність ефективної комунікації з деканатом факультету, а також відзначили міцний інститут кураторства, який реалізує просвітницьку діяльність та інформаційну підтримку здобувачів вищої освіти за даною спеціальністю. Варто зазначити, що усі зацікавлені сторони, з якими проводилися бесіди, вказували на представленість усієї необхідної інформації на сайті ЗВО. В університеті працює штатний психолог та «Юридична клініка», діяльність яких спрямована на надання психологічного супроводу і юридичної підтримки студентству та проведення просвітницьких заходів. Результати фокус-груп зі здобувачами, представниками студентського самоврядування і допоміжним персоналом ЗВО свідчать про те, що послуги цих підструктур користуються попитом, особливо це стосується штатного психолога. Студенти мають можливість звернутися до нього й анонімно, за електронною поштою. За результатами зустрічі з допоміжним персоналом МДУ, на яку була запрошена керівниця профспілкової організації ЗВО, було з'ясовано, що профком є дієвим і активним. За його ініціативи та участі проводяться різноманітні заходи, які сприяють зміцненню корпоративної культури і згуртованості колективу (ів). За необхідності, надається матеріальна допомога (як стверджують учасники фокус-груп, за всі роки існування профкому жодному члену колективу і здобувачеві не було відмовлено). Здобувачі обізнані щодо наявних можливостей отримання підтримки в університеті та механізмів користування цими ресурсами.

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

Соціальна та психологічна підтримка осіб з особливими освітніми потребами реалізована достатньо – цьому сприяють куратори академічних груп (соціальна адаптація, інформування) штатний психолог (психологічна підтримка) профком (виплата соціальних стипендій). В корпусі є пандус, керівництво університету організовує заняття для студентів з особливими освітніми потребами на першому поверсі, а також повною мірою реалізується принцип дистанційного навчання через університетську платформу MOODLE. Однак освітній простір університету потребує подальшого розвитку в цьому напрямку (зокрема, відповідного облаштування туалетних кімнат).

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

В університеті на громадське обговорення представлено Прект «Процедури вирішення конфліктних ситуацій на факультетах» (http://mdu.in.ua/publ/procedura_virishennja_konfliktnih_situacij_na_fakultetakh/1-1-0-127), у якому є окремі пункти, що стосуються випадків дискримінації, сексуальних домагань, корупційних дій та ін. Відповідно до процедури, утворюється спеціальна комісія факультету з врегулювання конфліктних ситуацій. Положення про вирішення конфліктних ситуацій. Окрім того, працює Комісія з питань дотримання етичного кодексу. Зустрічі з викладачами і здобувачами показала, що вони достатньо обізнані з процедури вирішення конфліктних ситуацій. Утім, реальних прикладів наведено не було, оскільки на історичному факультеті, за свідченням учасників фокус-груп, серйозних конфліктних ситуацій, які б потребували залучення спеціальної комісії, на виникало (примarily, за досвідом учасників фокус-груп).

В навчальних корпусах розміщені скрині довіри, де кожен може лишити анонімні скарги і пропозиції. Також існує процедура подачі скарг в електронному вигляді (у формі листа на пошту).

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

Сильні сторони: 1. Матеріально-технічна база університету містить достатньо необхідного обладнання для проведення занять навчальних аудиторіях в мультимедійній формі. 2. Наявні лабораторії для впровадження наукової та дослідницької діяльності в навчальному процесі в межах даної освітньої програми. 3. Книжкові резерви бібліотеки потужні та покривають більшість запитів студентства. Також університет активно працює в напрямку міжнародної співпраці, бере участь у грантових проєктах (наприклад, «Вікно в Америку»). В університеті існує досить міцна інституціональна (документальна) база вирішення конфліктних ситуацій, політики і процедури вирішення конфліктних ситуацій є чіткими і зрозумілими. Позитивні практики: - наявність і дієвість Центру гендерних досліджень; - наявність і дієвість «Юридичної клініки» і штатного психолога; - утворення комісії з питань дотримання етичного кодексу і вирішення конфліктних ситуацій; - результативна грантова робота допоміжних підрозділів (бібліотеки, Центру гендерних досліджень та ін.).

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

1. Застаріла науково-методична база фахової літератури для даної освітньої програми, варто поповнити книжкові запаси актуальною фаховою літературою. 2. Нестача спеціального програмного забезпечення для отримання знань та навичок, необхідних для відповідності запитам на ринку праці (йдеться про програмне забезпечення для обробки та аналізу даних, що застосовується в соціальних науках; керівництво зазначило, що така нестача буде усунена найближчим часом) 3. Є потреба працювати у напрямку зрощення інклюзивності освітнього простору. 4. Варто переглянути процес проведення загальноуніверситетських опитувань, залучити фахових соціологів до розробки інструментарію та побудови вибірки задля забезпечення репрезентативності отриманих даних та можливості опиратися на ці дані у подальшому.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень B

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

В цілому практика реалізації освітньої програми відповідає Критерію 7, є декілька недоліків, які наразі не впливають суттєво на якість реалізації освітнього процесу за даною ОП, проте потребують усунення, оскільки у сукупності можуть скласти сприятливі умови для поступового погіршення якості.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

ЗВО послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, та реалізації ОП. Методичні рекомендації доступні на сайті МДУ за посиланням: 1) Методичні рекомендації з розробки освітніх програм у МДУ (Наказ Маріупольського державного університету 20.11.2017 № 448; протокол Вченої ради МДУ 25.10.2017 №3) http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/metodichni_rekomendacii_z_razrobki_ospitnikh_prog.pdf 2) Методичні рекомендації з розробки профілю освітніх програм (Наказ Маріупольського державного університету 20.11.2017 № 447 протоколи Вченої ради МДУ 25.10.2017 №3, 06.11.2017 №4) http://mdu.in.ua/Ucheb/normativnye/metodichni_rekomendacii_z_razrobki_profiliu_ospvit.pdf

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Перегляд ОП був здійснений у 2018р., із залученням викладачів, студентів. Інформація збиралась гарантом в усній формі. Цей факт підтверджує гарант ОП та учасники фокус-груп – викладачі та студенти. На кафедрі працює реальний механізм взаємодії із студентами через кураторів. Університетське опитування, що проводилось в 2019 році з питань якості освіти має описовий характер не є репрезентативним для ОП, що акредитується.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

Гарант ОП під час фокус-груп засвідчив, що роботодавці залучались до обговорення освітньої програми на первинних етапах її розробки, також загальні консультації відбуваються і зараз. Але сталий механізм залучення роботодавців до обговорення ОП тільки напрацьовується. На фокус-групах роботодавці запевнили, що мають певні ідеї та готові до співпраці.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

ОП наразі проводить первинну акредитацію. Випускники відсутні

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

Процедура прописана згідно з Положенням про систему забезпечення якості освіти в МДУ - http://mdu.in.ua/index/jakist_ospivity/0-276. За результатами фокус-груп із студентами, викладачами та проректорами встановлено, що під час реалізації ОП фактів виявлення недоліків не встановлено, але учасники освітнього процесу обізнані з процедурою реагування на виявлені недоліки в діяльності ОП.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Акредитація первинна. Однак гарант ОП запевнив під час фокус-груп, що ОП буде переглянута, у зв'язку з подальшою розробкою Стратегії МДУ, робота над якою наразі ведеться. Певні положення ОП будуть переглянуті з урахуванням зауважень, сформованих під час акредитацій інших ОП у МДУ. Зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій у ЗВО (за другим освітнім рівнем "Публічне управління та адміністрування", "Туризм", "Системний аналіз" у 2019 р.), стосувались забезпечення реальної вибірковості навчальних дисциплін, розвитку soft skills, збільшення обсягу оприлюдненої інформації про ОП на електронному ресурсі, залучення різних груп стейкхолдерів до моніторингу, організації і реалізації ОП. За результатами зустрічей зі здобувачами, викладачами і роботодавцями, залученими до ОП «Соціологія», було з'ясовано, що в цілому ЗВО відреагував на зазначені зауваження, що знайшло відображення у реалізації цієї ОП: механізм вибірковості працює; освітні компоненти переважають розвиток soft skills; інформацію про ОП оприлюднено на сайті у достатньому обсязі. Втім, все ж таки, недостатнім залишається залучення роботодавців, експертів і здобувачів до моніторингу ОП, а також залучення експертів і практиків до забезпечення практико-орієнтованих освітніх компонент.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

В академічній спільноті ЗВО сформована культура якості, яка сприяє розвитку внутрішнього забезпечення якості освіти в університеті. Про цей факт свідчить присутність низки внутрішніх документів ЗВО про забезпечення якості освіти, доступність інформації на сайті МДУ та свідчення, отримані під час фокус-груп від проректорів, гаранта ОП, викладачів, керівників відділів ЗВО. Однак стосовно ОП «Соціологія», то наявна відсутність серед викладацької спільноти кафедри філософії та соціології загального системного уявлення про особливості, інноваційний потенціал саме соціологічної освіти, її більш потужного впровадження та ролі в підвищенні культури якості освітньої, наукової діяльності університету.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

Керівництво університету впроваджує політику удосконалення якості освіти. Має чітке уявлення про механізми дотримання та реалізації загальної культури якості освіти в МДУ та наголошують на важливості впровадження соціологічної освіти. Всі учасники освітнього процесу розуміють та дотримуються процедур впровадження якості освіти в МДУ та за ОП.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

За ОП, що акредитується на недостатньому рівні впроваджено моніторинг якості освіти серед усіх учасників освітнього процесу. Рекомендовано: запровадити методики збору інформації стосовно покращення якості ОП, а саме фокус-групи із роботодавцями, викладачами, студентами. Проводити перегляд ОП раз на рік.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

ОП має повний рівень узгодженості із якісними характеристиками за підкритеріями 8.1., 8.5., 8.6. Часткова узгодженість за підкритеріями 8.2., 8.3., 8.7. ОП та освітня діяльність за цією програмою загалом відповідають Критерію 8 з недоліками, що не є суттєвими.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

На сайті університету у вільному доступі розміщені Правила внутрішнього розпорядку МДУ, Етичний кодекс МДУ, Статут МДУ (http://mdu.in.ua/index/ustanovchi_dokumenti/0-153), Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти в МДУ (http://mdu.in.ua/index/jakist_ოსვity/0-276). Під час розмови студенти та викладачі підтвердили факт ознайомленості з зазначеними нормативними документами.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

Детальний перегляд веб-сайту університету, а також розмова із штатним персоналом (в тому числі, з гарантом ОП) не надали фактів на підтвердження того, що проект діючої ОП оприлюднювався на сайті до її затвердження задля отримання зауважень та пропозицій стейкхолдерів.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

Документ ОПП «Соціологія» є у вільному доступі на сайті університету, але немає робочих програм, з яких всі зацікавлені можуть ознайомитися з детальним зі змістом освітніх компонентів. Проте, зміст кожної освітньої компоненти у скорченому вигляді викладено у додатку до ОПП, яка, як вже вказувалося вище, є у відкритому доступі на сайті ЗВО і факультетській сторінці.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Інформація в цілому викладається завчасно та у достатньому обсязі.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Пропозиції: 1) за місяць до затвердження ОПП «Соціологія» у 2020 році викласти проект цього документу на сайті ЗВО та залучити усіх стейкхолдерів до його публічного обговорення; 2) розмістити робочі програми навчальних дисциплін за спеціальністю 054 - Соціологія на сайті університету (сторінці факультету та/або кафедри філософії і соціології) задля можливості ознайомлення з ними усіх зацікавлених осіб. Не дивлячись на те, що зміст освітніх компонент є у відкритому доступі на сайті (як додаток до ОПП «Соціологія»), більш детальне ознайомлення з компонентами не видається можливим для всіх зацікавлених осіб, оскільки у повному обсязі робочі програми з навчальних дисциплін викладені тільки на університетській платформі MOODLE, доступ до якої мають тільки зареєстровані користувачі (здобувачі і НПП).

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

Загалом практика реалізації освітньої програми відповідає Критерію 9, є деякі недоліки, які суттєво не впливають на якість реалізації ОП і підлягають швидкому усуненню.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

не застосовується

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напрямові досліджень наукових керівників.

не застосовується

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

не застосовується

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо.

не застосовується

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

не застосовується

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

не застосовується

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

не застосовується

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

не застосовується

Рівень відповідності Критерію 10.

не застосовується

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

не застосовується

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

Ані гарант і члени проєктної групи, ані представники НПП не змогли довести відповідність кваліфікації викладачів, на яких покладене забезпечення освітніх компонентів "Історія соціології", "Організаційна робота соціологічної служби". Утім додатковий аналіз наукових публікацій показав, що викладачка Цибулько О.С., яка забезпечує освітній компонент "Історія соціології" у 2019 році отримала звання доцента кафедри філософії і соціології, вона не має публікацій у соціологічних фахових виданнях, але зміст наявних публікацій частково перетинається з проблематикою історії соціології. Як показала бесіда з О.С. Цибулько, вона є досить прогресивною викладачкою і активно розвивається як у науковому напрямку, так і в плані педагогічної майстерності. Отже можна сказати, що ця викладачка в цілому здатна осягнути і викладати зміст навчального матеріалу з історії соціології на достатньому рівні. Чого, на жаль, не можна сказати про іншу навчальну дисципліну, яку викладає О.С. Цибулько «Організаційна робота соціологічної служби». Вона не має ані відповідних публікацій, ані досвіду практичної діяльності у відповідній сфері. Викладач Константинова Ю.В., яка забезпечує освітній компонент "Соціологія управління", не має ані відповідного (спеціальності 054-Соціологія) наукового ступеня, ані вченого звання, що узгоджується з соціологічною діяльністю кафедри. Викладачка має несоціологічні наукові публікації, які частково перетинаються з проблематикою управління; має видане у МДУ за її авторством науково-методичне видання «Комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни «Соціологія управління». Як показала бесіда з Константиновою Ю.В., вона є досить прогресивною викладачкою, що активно розвивається, як у науковому напрямку, так і в плані педагогічної майстерності. Проте все зазначене не є достатніми доказами на підтвердження її кваліфікації щодо забезпечення такої освітньої компоненти, як «Соціологія управління». Ті ж сумніви виникають щодо якості забезпечення таких навчальних компонентів, як «Вступ до фаху», «Загальні соціологічні теорії», «Соціальна структура суспільства». Натомість викладачка Цибулько О.С., яка забезпечує освітній компонент "Філософія", не дивлячись на те, що є кандидатом історичних наук, у 2019 р. отримала вчене звання доцента кафедри філософії і соціології, має наукові публікації саме з філософської проблематики (в тому числі й у виданнях, що входять до наукометричних баз), а також бере участь у філософських секціях наукових конференцій. Орім того, вона керує науковим гуртком «Філософські студії». Отже вважаємо, що вона на високому рівні здатна забезпечити освітній компонент «Філософія». Досвід Цибулько О.С. демонструє позитивний приклад шляху розвитку і підвищення кваліфікації для «викладачів-несоціологів», які забезпечують соціологічні освітні компоненти.

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проєктування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	B

Критерій 5 . Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	В
Критерій 6 . Людські ресурси	Е
Критерій 7 . Освітнє середовище та матеріальні ресурси	В
Критерій 8 . Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	В
Критерій 9 . Прозорість та публічність	В
Критерій 10 . Навчання через дослідження	не застосовується

Додатки до звіту:

Документ	Назва файла	Хеш файла
Додаток	Додаток 1. Якісний склад групи забезпеч. ОП Соціологія.pdf	4+E+tXVnHM+jWz0AGm4BC6yPuS6bOdhfi29CTpFAEXc=
Додаток	Додаток 2. МТЗ (конкретизація).pdf	sG9LqNAsZB5E2ZOfm0Zr2b8qMCjt76YhcrUD5qTVFeI=
Додаток	Додаток 3. Запит-2_на отримання додаткових доказів.pdf	uoH5H+8NMwToVD0kIK9ZelxuKTAQkfmX77TfjWO1wW4=
Додаток	Додаток 4. Гайди фокус-груп.pdf	JaW66oL/UNVTeh0mziN/3rBz7fx/Dg1JSt75UH70hKU=

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і доброчесно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Нечітайло Ірина Сергіївна

Члени експертної групи

Комих Наталія Григорівна

Гресь Катерина Володимирівна